

A januári Tiszatáj

Mocsár Gábor "...eleitől fogva" című önéletrajzának újabb fejezetei 1944. október 15-ét, a Horthy-féle kiugrási kísérletet idézik föl. A kettős nézőpont változatlan: az akkori személyes élmények és a későbbi történettudományi munkák tükrében jelennek meg az ismert események. Az író első sorban a kérdés nyugtalanítja: „mi az oka, hogy minden úgy történik, ahogy történt, s miért nem úgy, ahogy történhetett volna. [...] En ezt a kérdést, az egykorl kőzkatónából lett író, tudománytalanul bár, de jogosan feltehetőem”. *Fekete Gyula* Tengersepp című aforizmasorozatának második része mellett olvashatjuk *Tamási Aron* Gazdag erdélyi karácsony című kiadatlan írását is. 1928 karácsonyán — mint *Ablonczy László* írja: „ark-angyal jókívánásokkal” — Tamási köszöntötte az erdélyi intézményeket, újságokat, „főszerkesztőket”, írókat, politikusokat, s a többi ismert személyiséget. A versrovat *Csoóri Sándor*, *Marsall László*, *Horgas Béla*, *Bajor Andor* és *Tolnai Ottó* verseit kínálja. A Hazai Tükör rovatban *Tóth Béla* a Tiszatájra 60. darabját közli.

A januári számmal kezdődően új rovat, a Nézó jelentkezik. Valójában csak a cím új: a jövőben itt találhatók majd a Kelet-európai Nézó és a Most-Punte-Híd rovatok tanulmányai, szemlélő írásai, a szomszéd népek irodalmából vett műfordításai stb. A szerkesztőség a rovatok összevonásával „a kitekintés, kapcsolatkeresés céljait szolgáló igyekezet számára” teremtett „rugalmasabban mozgó formát”. Az új számban a Modern Filológiai Társaság ál-

tal rendezett kerekasztal-beszélgetés — A nemzeti irodalmak határai — anyagát olvashatjuk. A téma elméleti megvilágítására *Kiss Gy. Csaba* vállalkozott. Frappáns példái a kérdés bonyolultságát is jól illusztrálják. (Van-e önálló osztály irodalom? A német nyelvű irodalomnak egységes nemzeti irodalomnak tekintetők-e? stb.) *Ferenczi László* a belga, *Pomogáts Béla* a romániai magyar, *Szopori Nagy Lajos* a finn irodalomból hozza példáit. *Vajda György Mihály*, *Gyivicsán Anna* és *Dobossy László* hozzászólásai is tartalmas és elgondolkodtató tanulságokkal szolgálnak.

A Kritika rovatban **Fodor András Szó**, zene, kép című esszéketet *Melzer Tibor* méltatja. Megállapítja, hogy ebben a jelentes észszéírói műben a gondolkodás fő pillérei a haza- és emberszeretet, a barátság, a népek testvérisége. Ez hatja át irodalom- és művészet-szeretétét. „Etikának, esztétikának lehet, hogy mindezt fölülte anakronisztikus. Mégis, tudom, sokan vagyunk, akik őszintén becsülnék érte.” — írja *Melzer*. *Pilinszky interjúkötetéről* *Tüskés Tibor*, *Ormos Mária* munkájáról (*Padovától Trianonig*) *Vigh Károly*, *Shvoy Kálmán* titkos naplójáról és emlékiratáról *Serfőző Lajos* írt kritikát.

A Kincskereső tízéves pályafutását, a lap karakterének kialakulását, az eredményeket és a gondokat *Greza Ferenc* főszerkesztő ismerteti. A Művek közéről sorozatban *Szurómi Pál* *Németh József* Tarló című képet elemzi. A januári számot is a kiváló festő művei illusztrálják.

Dénes Zsófia munkássága

Kiállítás

A századik születésnapját ünnepelő **Dénes Zsófiát** köszöntve **Budapest**en, az **Alami Gorkij Könyvtárban szerdán egy hónapig látható kiállítás nyitott**. Az író nő életét pályáját, közéleti és irodalmi munkásságát bemutató tárlaton egyebek mellett műveinek eredeti kéziratait, számos publikációját, a hozzá írt levelek másolatait, a neki ajánlott dedikált könyveket adják közre. A József Attila-díjas író nő életútja fotókon is nyomon követhető. Több kép Adyval való találkozását örökíti meg. Az írói életművét bemutató kiállítás **Dénes Zsófia** személyes tárgyaival berendezett alkotói sarok egészíti ki. Az író nő segítségével létrehozott tárlat anyaga — más kéziratokkal és fényképekkel kiegészítve — a Gorkij könyvtári bemutatót követően Kecskeméten lel állandó otthonra.

A kiállítás megnyitóján megjelentek **Dénes Zsófia** köszöntötte az erre az alkalomra készült hangfelvételt. Megnyitói beszédet **Jovánovics Miklós**, a Magyar Írók Szövetségének főtákará mondt.

A kiállítás megnyitását követően **Dénes Zsófia** lakásán ünnepséget tartottak. Az író nő, az általa 1976-ban alapított Ady-jutalomdíjat — amelyet Adyról szóló írásainak honoráriumából, azok az irodalmárok, tanuimányszerzők, előadóművészek és műfordítók kapnak akik a költő emlékére méltó módon ápolják — utólagra adta át, mivel az alapításkor ennek kiadását 100 éves koráig vállalta. Az elismerésben ezúttal nyolcan részesültek. (MTI)

Magya-rock

A rocktörténet: lázadások sorozata. Az ötvenes években nemzedéki kisebbség robbantott, a hatvanas években ugyancsak tizenévesek vitték diadalra a beatet, miként a hetvenes évek elején is azok izlésére méretezte az üzlet a teenybopper hullámot, a rextastyt, de az évtized második felében is lázadás verte föl a punkok mozgalmat. Magyarországon kisebb fáziskésésekkel zajlottak ezek a folyamatok, nagyjából a hatvanas évek derekától érzékelhetően, amikor is a beatmozgalom hozott lázba tömegeket.

A statisztikák szerint napjainkban az ország minden második honpolgára halgat rendszeresen rockzenét, a lemezek olykor negyedmillió példányszámban kelnek el. Tömegműfajról van tehát szó, s mint ilyennek az irodalma meglehetősen vérszegény. Ezért aztán valóságos izgalmat kínál, jó pár hasonzorú kiadvány után, végigolvasni **Sebők János** *Magya-rockját*, úgy is, mint második részét annak a dolgozatának, amit viszont nem ismerek, de ez az én hibám. Persze az 1973—83 közötti évtized beat-hippi jelenségét elemző kortörténet önmagában is kerek egész. Mi több ismeretanyagával, lexikális közlendőivel és meg-hökkentően merész, olykor kategórikus ítéletalkotói igényességével már-már zavarbaejtően precíz, nagyvonalú. Leginkább azért tudom irigyelni, mert var: bátorsága egészen friss, nap'ainkig érvény s. pros: eráló stílusokról tendenciákról meg persze a műfaj népszerű előadóiáról, együtteseiről mondani zárt véleményt. Mely-hez egyfelől az idő, a rá-látás távolossága szükséges-tet-nék, másfelől pedig nem is-jel, — szoktunk-szokhattunk

hozza. További erénye fejtegetéseinek, hogy olyan színes, gazdag világnak festi meg a hazai popzenét, melyről tudja-hallja az ember, mozgalmas, látványos eseményekkel, alkalimakkal teli, ám hogy ennyire változatosan tendenciózus lenne, sohasem hittem volna. Min-dig amolyan felszínes élvezetnek gondoltam, amit leg-följebb a tudomásulvétel szintjén regisztrál az ember. Sebők kronológiája nem merül ki az előadók és együttesek, az irányzatok és stílusok „forró nyomon” követésében, hanem figyelem-mel van környezetükre, a befogadóra is. Léven a pop-zene — mint általában az úgynevezett könnyűműfaj — kifejezetten közönségköz-

pontú. Tiniket szórakoztat elsődlegesen, akiknek életét napjainkban sokkal inkább betölti a rock, mint a korábbi évtizedek fiatal-ságának bármikora. Ez a „béké-velist” nemzedék lazább, rugalmasabb erkölcsi kategó-riákban gondolkodik. 1979-ben például egy nagy multú pápai középiskola tanára tépel felmerést közzé, misze-rint a fiatalok úgy véleked-nek, hogy „iskolába járni nem jó, mert nagyon fárasztó, de otthon lenni sem jó, mert rettenetesen unal-mas”. Amiből logikusan köl-vetkezik, valahol csak jól akarják érezni magukat; ehhez kínálkozik föl a rock. Elsősorban nekik szól tehát a Zeneműkiadó gondozásá-ban napvilágot látott kötet — de hát mindenképp, aki csak érteni-megérteni hiva-tott vagy akarja ezt az iz-galmas korosztályt. N. I.

Csárdás egyedül

Szólótáncverseny lesz Csabán

Eppen tíz éve, hogy sze-gedi néptáncosok rendszere-sen részt vesznek — és nyernek — a békéscsabai szólótáncversenyeken. A népszerű és szakmailag rangos találkozót ugyan 1974-ben hívta életre a Népművelési Intézet (közösen a csabai tanácossal és az ottani művelődési intézmény-ekkel) de tőlünk 1975-ben utaztak oda először a legte-hetségesebb fiatalok.

Az első országos versen-gésnek mindössze 12 részt-vevője volt. Most, az e hét végen rendezendő, **hetedik találkozóra száz táncost vár-nak a szervezők.** Többen is lennének persze, hisz a 70-es évtizedben oly örvendese-sen kiberekesedett, és csu-csteljesítményeiben való-di művészeti értékeket pro-dukáló néptáncmozgalomban sok a **tehetséges fiatal.** Tan ezért is kellett meglehetősen szigorú feltételekhez kötni a nevezést. A táncosok **csak érvényes minősítéssel ren-delkező együttesekből, a ve-zetőjük hozzájárulásával je-lentkezhetnek.** A szakmai tekintélyekből válogatott zsűri előtt egy kötelezően, illetve egy szabadon vá-lasztandó táncfolyamatot ad-nak elő. Árgus szemek figy-elniük mennyire hűségesen tolmácsolják az eredeti táncanyagot, milyen techni-kai készséggel rendelkez-nek milyen a „táncmodo-

ruk”, az előadásmódjuk. Az összhenyomás alapján (mely-nek, mint minden művésze-ti produktum megítélésakor, természetesen mindig van-nak subjektív elemei) ítél-lik oda a díjakat. Ezek szép nevet kaptak: a lányok, ha legjobbak, **Aranygyöngyös**, a fiúk **Aranyarkantyús** tánc-osok lesznek. Aki az újabtan kétfévenként tartott versenyek során háromszor is kiérdemli e címetek, megkapja hozzájuk a föltét-len elismerést jelentő „örö-kös” jelzót. A legfiatalabbak **Junior-díjat** szereshetnek. E föltétlenül közönségi termé-szetű művészeti ágban az **egyéni teljesítmény, a sze-mélyes erények és tehetség elismerését** jelentik a Csabán szereshető díjak, s a Népművészet Ifjú Mestere cím mellett ezek a **szakmai értékmérők.**

Kedden este táncrajongók és —értők gyűltek össze a **Szeged Táncgyűttes székhá-zában** mert a csabai ver-senyre induló szólísták utol-só, bemutató jellegű próbá-jukat tartották. Az együttes vezetője, **Nagy Albert** segít-t a személyes dicsőséget ígérő szereplésre fölkészül-ni, melynek végeredménye persze az egész csapat hírne-ve szempontjából sem kö-zömbös. Ebből az együttes-ből indult, s már tíz évvel ezelőt Junior-díjat, majd

háromszor **Aranyarkantyús** címet kapott (ilyenformán „Crickós Aranyarkantyús”) **Szögi Csaba.** Aranygyöngyös volt 1975-ben **Babarczy Klára** és **Kispéter Julianna**, ké-sőbb Aranyarkantyút ka-pott **Tanács István**, tavaly-előt pedig **Teszary Miklós**, **Szűcs Ágnes** és **Tésik Korné-lia** nyerte a kitüntetést.

Ki utazik most az orszá-gos versenyre? Tanács Ist-ván és Szűcs Ágnes párban táncolnak, **Teszary Miklós** szoloban. A legfiatalabbak párosa: **Juhász Zsolt, Tóth Andrea.** A nyolcadikos **Csu-ri Akos** pedig úgy döntött: csárdás egyedül. S az erre következő, roppant mutatós kalotaszegi legényes után már a legszigorúbb zsűrit is elfoghatja a díjazászándék. Legalábbis — reméljük. Mindenesetre sikert kívá-nunk a Szeged Táncgyűttes valamennyi szólístájának és a többieknek, kik a város és a környék más csapatszí-neiben indulnak. A **Tésik Péter—Tésik Korné-lia** tes-tvérpár a **JATE—Olajbá-nyasz** együttest képviselik, **Kiss Pál** és **Kispéter Julian-na** a **DELEP** együttesének színeiben versenyeznek, **Rácz László** és **Juhari Ago-ta**, valamint **Nagy Róbert** és **Kucska László** az üllési Fonó tagjaként. Eredmény-hirdetés: 13-án, vasárnap délután.

S. E.

Könyvek — hangszalagon

Hangoskönyvekkel gyara-podott az ország 28 közm-űvelési könyvtárának állo-mánya december utolsó napjaiban. A Vakok és Gyengénlátók Országos Szö-vegsége közreműködésével — a Művelődési Minisztérium anyagi támogatásával — készült — magnókazettákon magyar és világirodalmi al-kotásokat rögzítettek a be-tűk világától elzárt embe-reknek.

Mint **Bódi István**, a Va-kok és Gyengénlátók Orszá-gos Szövetségének főtákará elmondta, a hangoskönyv-tár-rendszer hazai megszer-vezését — külföldi példák nyomán — az 1960-as évek elején kezdte meg a szö-vegség; a hagyományos pont-írással olvasás mellett ezzel **újabb lehetőség teremtődött a vak és gyengén látó em-berek számára az irodalmi értékek megismerésére.** A szövetség Május 1. üti szék-házában létrejött stúdióban felvett irodalmi alkotások-kal, politikai témájú művek-ke, s a Magyar Rádió által másolt hangjátékokkal, szin-darabokkal együtt **jelenleg mintegy 1300 hangoskönyv közlül válogathatnak az ér-**

deklődök. Az állomány évente 140—150 művel gy-a-rapodik. Arról, hogy mi ke-rüljön hangszalagra, könyv-kijelölő bizottság dö-it.

A látásfogyatékos embe-rek segítésére a megyei és a városi közművelődési könyvtárakba a Könyvtár-tudományi és Módszertani Központ javaslatára kerül-ték hangoskönyvek. Az ötlet a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége munká-ját is megkönnyíti, hi-szen az igénylőknek a köl-csönzések nem kell min-den esetben a budapesti hangoskönyvtárhoz fordul-niuk. A könyvtárakhoz el-juttatott első 18 hangoskö-tet között szerepel **Mik-szath Kálmán** *Beszterce ostroma, Iszaak Babel* *Lo-vashadsereg* és *Czeizel End-re* az *öröklődés titkai* című könyve, valamint két dra-matizált mű: **Arany János**

Toldija és *Petőfi Sándor János* *Vitéze*.

A Könyvtártudományi és Módszertani Központ listája alapján **rövidesen 36 mű hangos változatával bővíl-hetnek a gyűjtemények**, el-sősorban azokból a kötetek-ből, amelyek a legkerese-ttebb olvasmányok közé tar-toznak. Több terjedelmesebb mun-kát is rögzítenek: *Mihail Solohov* *Csendes Don* című háromkötetes regénye 78, *Thomas Mann* tetralógiája, a *József és testvérei* pedig több mint 90 kazettára fér el.

A hangoskönyvtári szol-gáltatást — amint azt a megyei könyvtárigazgatók leg-utóbbi, decemberi értekezle-tén is ajánlották — a jö-vőben az idős koruk miatt már nehezen olvasó embe-rek is igénybe vehetnék, ehhez azonban több magnó-kazettára lenne szükség.

A MOKÉP tervei Rövidfilm-bemutatók

A MOKÉP tervei szerint az új esztendő első harma-dában **22 magyar és külföl-di rövidfilmet mutatnak be a mozik.** Ezek közül január végén láthatja a közönség az Oscar-díjas **Rófusz Fe-renc** „Gravitáció” című új rajzfilmjét.

Kollányi Agoston „Korall-ország” című színes népsze-rű-tudományos filmje febru-ár elején kerül a mozikba. A filmes stáb Darwin nap-lójának gondolatait követve járja be a Falkland- (Mal-vin) szigeteket; légi és ví-zialatti felvételek mutatják be a korall-szirteket és -sziget-eket keletkezését, élővilá-gát. Ugyancsak februárban vetítik **Jozef Kolber** „A puszta kéz ereje” című csehszlovák dokumentum-filmjét, amely egy karate-klubba kalauzolja nézőit. A produkció a fiatalok első edzőgyakorlatait mutatja be.

A mozik márciusi pro-gramjában szerepel **Varga Csaba** „Valver” című színes animációs filmje is. A pro-dukció a háború bozalmait fel-

ábrázolja, azt, milyenné vál-hat a világ egy szörnyű pusztítás után. „Kolonits Ilona” „Festmény háttérrel” című népszerű-tudományos filmje egy távol-keleti ási művészeti ágról a selyem-festésről készült. Mai Long vietnami festőművész több-ezer éves tradíciókat követ-ve örökíti meg selyemfest-ményeinek honfiktársai életét, a hétköznapok tevékenységé-ben rejlő szépséget. A pro-dukciót márciusban mutat-ják be a mozik.

Guczoghy Györgynek, a kiváló sportembernek az edzéseit vette filmre, és ma-gát a nagy versenyt mutatja be **Csöke József** „Gu-czoghy” című alkotása, amely az 1983-as tornász-világbajnokságról készült. A dokumentum-film a tervek szerint ápril-i ele-jén lesz Ugyancsak az év-r. gvedik hónapjában vetítik a „Cir uszban csak nők” cí-mű szovjet dokumentum-film-et. A produkció egy olyan cirkuszi előadást örökít meg, amelyben csak nők lépnek fel.

Gyermek műveseállomás a fővárosban

Hetente 12 beteget kezelhetnek

Szerdán megkezdték a gyógykezelést a főváros első gyermek műveseállomásán. A **Semmelweis Orvostudományi Egyetem I. számú gyermekklinikáján**, e célra átalakított épületben elhelyezett készülékekkel a vértisztításos vese-pótló-kezeléssel életben tarthatják a veseelégtelenség miatt szenvedő gyermekeket. A svéd gyártmányú — a gyer-mekek méreteihez szabott — felszereléssel **hetente 12 gyermeket kezelhetnek** majd. Egy-egy kezelés idő-tartama ugyanis 3—4 óra, ez: hetente háromszor-négy-szer kell megismételni. A készülékekben újabb készülé-keket helyezhetnek el itt, s akkor több gyermeket is el-láthatnak. **Budapesten is szükséges volt, a gyermek műveseállo-**

más, amelyhez hasonló a Szegedi és a Debreceni Orvostudományi Egyetem Gyermekklinikáján rendez-ték be Országunkban éven-té 6—10 gyermeknél fedez-nek fel idült veseelégtelen-séget, amelyet nem lehet gyógyítani. E betegségben szenvedőket csak vese-pótló, úgynevezett művesekészülék alkalmazásával menthetik meg. úgy, hogy a nem mű-ködő vese helyett időnként a készülék választja ki a káros anyagokat a szerve-zettől. Az országban egy-szerre 30—36 gyermeknél alkalmazták ezt a kezelést évekig mindaddig, amíg átültetéssel egészséges vesét kaphat a beteg. Kezelésük nem kis gond volt eddig, mert bár az ország művese-állomásainak száma gya-rap-szik, még mindig nem ele-

gendő az összes idült vese-elégtelenség kezeléséhez, s az 5—12 éves gyermekeket nem is lehet megfelelően ellátni a felnőttek számára gyártott készülékekkel. Azért, mert az ő testmé-re-tük kisebb, mint az időseb-beké s a vese-működésük is más. Ennek ellenére gyógy-kezelék a gyerekeket is ezekkel a készülékekkel. A két évnél fiatalabb gyermekek elégtelen vese-működését más, úgynevezett hasüregi vese-pótló-eljárással helyettesítik, ugyancsak a gyermek műveseállomásán. A szakorvosok, más szak-emberek közreműködésével azon munkálkodnak, hogy előltsítsák a folyamatoss hasüregi dialízishez szüksé-ges készülékeket és oldatot, amellyel a beteg otthon ke-zelhető. (MTI)